

Spomini / Memories

Moje srečanje s pticami

Moje spoznavanje z metodami in pomenom obročkanja ptic se je – verjetno tako kot pri večini drugih obročkovalcev – pričelo šele, ko sem se že seznanil z osnovami prepoznavanja vrst. Opazovanje ptic, predvsem tudi njihovo obnašanje, gnezdenje, odnos do drugih vrst, odzivi na spremembe v njihovem okolju – vse to so bile vsebine, ki so se v času ob koncu 70. let prejšnjega stoletja začele premlevati ob druženju s takratnimi poklicnimi in amaterskimi ornitologi. V tistih časih so »opazovalci ptic« in »obročkovalci« skupaj pričeli z aktivnostmi, ki so vodile v ustanovitev Društva za opazovanje in preučevanje ptic Slovenije – DOPPS in glavnih takratnih »projektov« (takrat se še niso imenovali tako!), to je izdajanja revije *Acrocephalus* in terenskega dela za oba ornitološka atlasa Slovenije (atlas gnezdičk in zimski atlas).

Spominjam se svojega prvega obiska na Kustodiatu za ornitologijo v Stožicah pri Ljubljani. Že stavba Kustodiatu je bila nenavadne oblike, kar nekoliko »pravljicična« in v zelenem in mirnem okolju, kjer se je kar trlo ptic. Bilo je pozimi, na »gašperčku« je Janez Dovič pekel jabolka (še danes se spominjam, kako slastna so bila!), z Daretom Šeretom pa sva se pogovarjala o pticah. V naslednjih letih sem z Daretom preživel stotine ur ob mrežah in dobil sem tudi svoje dovoljenje za obročkanje ptic; še zdaj vem, da je bila prva ptica, ki sem jo obročkal, črnoglavka, na nogo pa sem ji nataknil obroček JF 489. V tistih časih smo se opazovalci in ljubitelji ptic mnogo več pogovarjali o pticah in manj o »projektih«. Spominjam se tudi, da mi je Dare takrat zaupal, kako je pri pticah, ki zletijo z gnezda (potem, ko so nekaj ur valile), pogosto navada, da se »stresejo« in s tem opazovalcu dajo namig, da je v bližini gnezdo. Današnjemu ornitologu se bo morda zdelo čudno, a to so bili časi, ko smo z lovom z mrežami prišli do dragocenih podatkov o vrstah, ki jih do takrat v Sloveniji nismo poznali ali pa smo o njih vedeli zelo malo (odkrili smo celo do takrat nepoznane gnezdičke, npr. predstavnike kobiličarjev, in spoznali, da so nekatere – do takrat slabo poznane vrste – celo redne preletnice prek naših krajev, npr. tamariskovka, modra taščica itd.).

Zanimivih dogodkov, ki so mi ostali v spominu iz obdobja po letu 1982, ko sem pričel samostojno obročkati ptice, je veliko. Seveda je najbolj vznemirljiv trenutek pri tem delu, ko se v mrežo ujame posebej redka ali zanimiva vrsta, ko se ujame ptica, ki je že obročkana, ali pa, ko izveš, da so ptico, ki si jo obročkal, našli nekje drugje. Izmed številnih takšnih dogodkov bom izdvojil dve najdbi, ki sta mi posebej pomembni: obe pa sta prinesli nove podatke, ki se nanašajo na njun status pri nas. Za močvirsko sinico in malega detla je veljalo, da sta to izraziti »stalnici«, torej vrsti, ki se vse leto zadržujeta v istem območju. Čeprav smo domnevali, da se (vsaj mladiči) teh vrst razpršijo tudi po okolici, takšnih podatkov nismo imeli. Zato sem bil posebej presenečen, ko sem tik pod vrhovi Karavank, v Podljubelju, pred leti ujel močvirsko sinico, ki jo je Jože Gračner obročkal na Ljubljanskem barju, še bolj pa je bil presenetljiv podatek, da so malega detla, ki sva ga z Daretom Šeretom obročkala ob Iščici na Barju, našli pri Varaždinu na Hrvaškem!

V zadnjih letih se je področje ornitologije pri nas zelo razvilo. Nekatere strokovne in znanstvene organizacije in posamezniki, predvsem pa delovanje DOPPS-a, so prispevali pomemben delež k poznavanju ptic in tudi s pticami in njihovimi prebivališči povezanih naravovarstvenih problemov. Tudi na področju lova in obročkanja ptic za namene njihovega preučevanja, ki poteka pod okriljem dejavnosti Prirodoslovnega muzeja Slovenije, smo dosegli izjemne rezultate. Res pa je, da smo premalo aktivni, da bi znali te rezultate tudi primerno predstaviti javnosti in jih uporabiti tudi za bolj aplikativne namene. Obročkovalci se bomo morali bolje povezati, skrbeti, da bomo na tekočem z novimi spoznanji na področju lova z mrežami za namene obročkanja, spremljati nove

ugotovitve o selitvah ptic, morda bi bilo smiselno, da bi svoje delo vsako leto potrdili s programom dela, v katerem bi bili vključeni tudi parametri za spremljanje uspešnosti našega dela in prenos naših rezultatov v prakso. Tudi na področju obročkanja bo treba zagotoviti zadostna sredstva za izvajanje dejavnosti, tako primerno kadrovske ekipo (za koordinacijo dela med obročkovalci in za izpolnjevanje mednarodnih obveznosti na področju komunikacije oz. izmenjave podatkov in za terensko delo) kot tudi materialna sredstva (za nemoteno nabavo »osnovnih sredstev«, to je obročkov in drugih stroškov), pa tudi za sprotni vnos, obdelavo in dostop do podatkov.

Andrej SOVINC

Moji prvi stiki z uradno ornitologijo

Zima 1949/50 je bila mrzla in snežena. S severa Evrope so januarja 1950 tudi k nam prišle divje gosi in sicer lisaste *Anser fabalis* in beločele *A. albifrons*. Pod kozolci so za preživetje jedle vzniklo žito in travo. Edino tam je bilo nekaj nezasnženega zelenja.

Vedeli smo, da je v Stožicah »ptičarija« – Ornitološki oddelek Prirodoslovnega muzeja v Ljubljani. Da so v Tomačevem divje gosi, sem šel povedat g. Božidarju Ponebšku in g. Alojzu Šmucu. Slednji je bil tudi lovec. Prišel je in ustrelil za študijsko zbirko nekaj primerkov od obeh vrst gosi. Ena lisasta je v razstavnih zbirkah v Prirodoslovnem muzeju.

S severa pa so priletele tudi druge vrste ptičev. Tako sta se ujeli v past »košaro« dve nam nepoznani ujadi. Odneseš sem ju živi in nepoškodovani v Stožice. B. Ponebšek in A. Šmuc sta ju determinirala kot samici pepelastega lunja, *Circus cyaneus*. Opremila sta ju z aluminijastimi obročki in skupaj smo ju takoj izpustili. To je bilo januarja 1950. leta. Čez nekaj let je prišel dopis s Poljske, v katerem je bilo sporočeno, da je eno od teh ptic ustrelil lovec.

To so bili moji prvi stiki z uradno ornitologijo in Prirodoslovnim muzejem Slovenije.

Janez DOVIČ

Ljubljana – Tomačevo, 29. 11. 2007

Obročkanje pred pol stoletja

Pred približno pol stoletja, ko sem začel z obročkanjem ptičev, magnetofona, kaset in mrež še ni bilo. Pribor za lov ptic je bil šop limanic, kletke (durce) in fizična moč pri plezanju do gnezd, če smo hoteli obročkati mladiče v gnezdih. Ta pa so včasih na zelo nedostopnih visokih drevesih.

Spominjam se, kako sva z Janezom Dovičem plezala na visok hrast, na katerem je bilo gnezdo kobilarja (*Oriolus oriolus*). Gnezdo je bilo v rogovili na koncu veje, zato je bil dostop zelo tvegan. Bil sem lažji od Janeza, zato sem se odločil, da grem po spodnji veji do gnezda, kar mi je tudi uspelo. Obročkal sem vse mladiče. Edino varovanje pri tem početju sta bila usnjena pasova hlač. Pri padcu s take višine bi bilo preživetje malo verjetno. A se je vse le srečno končalo. Še danes me spreleti srh ob misli, kaj bi se bilo lahko zgodilo.

Tako početje obročkovalcem odločno odsvetujem!

Obročkovelec Andrej TRONTELJ

Kako sem se začel ukvarjati z ornitologijo

Narava mi je bila vedno pri srcu. Nekoč, daleč nazaj, smo imeli celo kmetijo. Potem smo se morali preseliti, ker so dolino potopili. Naredili so umetno jezero, oziroma vodni zadrževalnik Vonarsko jezero. To se je dogajalo okoli leta 1975. Naša družina se je preselila v Rogaško Slatino. Pristen stik z naravo se je takrat nekako prekinil, saj je bilo treba hoditi še v šolo, nato v službo, pa opraviti vojaško obveznost. Nato je sledilo ustvarjanje družine in gradnja hiše. Ko so se vse te reči uredile, je pa kar naenkrat na vrh privrela želja po znanju o pticah.

Bilo je okoli leta 1997, ko sta Mobitel in DOPPS izdala CD *Spticami si delimo nebo*. Ker sem želel imeti ta CD, sem prišel v stik z DOPPS-om, in od tu naprej se je začelo moje intenzivno ukvarjanje s pticami. Še isto leto sem navezal stik z Daretom Šeredom iz PMS in meseca septembra preživel teden na Obročkovalni postaji Vrhnika z Branetom Lapanjo. Že kar na začetku sem se odločil, da bom obročkal ptice, seveda če bom dobil dovoljenje. Teden na Obročkovalni postaji je bil pravo doživetje, saj sem se prvič srečal z mnogimi vrstami, ki jih prej še nikoli nisem videl. Najbolj so mi ostale v spominu kmečke lastovke, saj se jih je vsak večer ujelo zelo veliko in seveda je sledilo obročkanje in vnašanje podatkov, včasih do ene ali dveh zjutraj. Okrog štirih je bilo pa treba spet vstati in razpreti mreže.

Leta 1999 sem dobil dovoljenje za obročkanje ptičev in začela se je moja samostojna pot ornitologa – obročkovalca. Od leta 1997 - 1999 sem pomagal Daretu pri obročkanju v Škalah pri Velenju. Po pridobitvi dovoljenja sem samostojno obročkal v Škalah in na območju Vonarskega jezera, ki je skoraj vedno brez vode in zelo zaraščeno z vrbami in drugim grmovjem. Ugotavljal sem, da še marsikaj ne vem, zato sem s sabo imel celo kopico priročnikov, med katerimi mi je najbolj pomagal *Slovenski priročnik za določevanje vrste, spola in starosti pri ptičih*, avtorja Dareta Šereta. Kljub vsemu sem ga moral občasno še poklicati za nasvet in pomoč pri determinaciji. Eden takšnih ptičev je bila odrasla samica škrlatca. Perje je imela zelo obrabljeno, zato so bila peresa velikih in srednjih krovcev brez svetlih konic. Opisa takšnega ptiča ni bilo v nobenem priročniku. S sistemom izločanja sem že bil pri škrlatcu, vendar nisem bil prepričan in pomoč je bila dobrodošla.

Moji prvi koraki pri obročkanju so bili polni neizkušenosti. Ker nisem vedel kdaj se katera vrsta seli, sem vrtel posnetke kar na pamet. Kdaj je na preletu siva pevka, sem ugotovil po pereščkih, ki so jih izgubile, ko jih je par dni prej obročkal kolega Iztok. Rezultat ni bil spodbuden, zato se je bilo potrebno dodatno izobraziti, kar mi je v dobršni meri uspelo. Sedaj obročkam v dolini reke Sotle, največ na območju Vonarskega jezera. Rezultati so iz leta v leto boljši. Lahko bi bili še boljši če ne bi bilo nekaterih organizacijskih težav. V osmih letih obročkanja sem tako obročkal 41371 ptičev 86 vrst in enega križanca (mestna x kmečka lastovka). Največ sem ujel kmečkih lastovk, sledijo pa: črnoglavke, sive pevke, velike sinice, taščice, vrtnice penice itd. . . Moj največji ujeti ptič je bil labod grbec, najmanjši pa kraljički.

Največ preglavic mi na terenu povzročajo komarji. Staknil sem tudi boreliozo, pa je bila najbrž pravočasno odkrita, tako da posledic zaenkrat ni. V mrežo sem pa že ujel zajca, psa, mačko, srnjak mi je z rogovi razparal mrežo, jelen, s katerim sem se srečal na 10 metrov, je pa na srečo pobegnul brez da bi povzročil škodo. Kljub temu, da se skoraj vedno srečam s policijo (reka Sotla je mejna reka) in mi občasno policijski helikopter »razpiha« ptiče, je zame obročkanje nekaj izjemno zanimivega. Iz podatkov, ki jih zbiramo in pošiljamo v PMS se da ugotoviti marsikaj uporabnega. Upam, da se bo obročkalo še dolga leta in bomo tako obročkovalci prispevali svoj delež k boljšemu poznavanju ptičev.

Zdravko PODHRAŠKI

Zunanji sodelavec Slovenskega centra za obročkanje ptičev

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Scopolia, Journal of the Slovenian Museum of Natural History, Ljubljana](#)

Jahr/Year: 2009

Band/Volume: [Suppl_4](#)

Autor(en)/Author(s): diverse

Artikel/Article: [Memories. 202-204](#)